

**ÖĞRENME SÜRECİNDE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIMININ
DEĞERLENDİRİLMESİ: LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ***

*THE EVALUATION OF THE USE OF TEACHING TECHNOLOGIES IN LEARNING
PROCESS: VIEWS OF HIGH SCHOOL STUDENTS*

Yrd.Doc.Dr. Zekavet KABASAKAL

Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, zekavet.kabasakal@deu.edu.tr,
İzmir/Türkiye

Arş.Gör. S. Sevgi UYGUR

Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, sevgi.uygur@deu.edu.tr,
İzmir/Türkiye

ÖZ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin çok hızlı ilerlediği günümüzde eğitim sürecinin de bundan etkilenmesi kaçınılmazdır. Öğrenme sürecinin verimliliğini önemli ölçüde etkileyebilecek olan öğretim teknolojilerinin kullanımı, öğrenciler açısından da öğrenmeyi belirleyici bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmanın amacı; öğrenme sürecinde öğrencilerin öğrenme teknolojileri kullanımına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir. Araştırma betimsel modelde yapılmıştır ve nitel araştırma özelliği taşımaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu İzmir ilinde farklı Anadolu liselerinde eğitim gören toplam 40 (20 kız, 20 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından düzenlenen görüşme formu kullanılmıştır. Form A ve B olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler toplanmıştır. İkinci kısımda ise derse hazırlık, ders süreci, ders sonrası çalışmalar ve sınav hazırlığı olmak üzere dört alanda öğretmenlerinin ve kendilerinin öğretim teknolojileri kullanımları öğrenciler tarafından değerlendirilmiştir. Sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin özellikle cep telefonu kullanımının ders notu gönderme, tahtada yazılanları aktarma, soru ve çözüm gönderme amaçlı olarak çok yoğun kullanıldığı (%100), öğretmenlerin kitap ve yazılı materyal (%75), bellek ve kitap cd'leri (%78) kullandıkları değerlendirilmeler arasında görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenciler, Öğrenme Süreci, Öğretim Teknolojilerinin Kullanımı.

ABSTRACT

Today information and communications technologies develop very fast and it is indispensable that this affects education. Use of the instructional technologies which can increase the effectiveness of the learning process to a great extent, and also has importance on students' learning. This research aiming to evaluate students' views regarding the use of instructional technologies during learning process was conducted via qualitative design. It is stated that qualitative studies can investigate varieties, richness and differences that can be available in a population in detail. The sample of the study was 40 students (20 females, 20 males) studying in different Anatolian High Schools located in İzmir, Turkey. An interview form with 10 questions designed by the researcher was employed as a data collection tool. The form had two sections; Section A and Section B. Section A included questions regarding students' demographic information and Section B asked questions regarding instructional technologies that students' used during their lesson preparation, lesson time, post lesson studies and exam preparation processes. As a result, it was found that students especially use mobile phones very frequently (100%) to send notes, to send board writings, to send questions and solutions; teachers' books and written material (75%), memory and book CDs (78%) are among the evaluations they use.

Key Words: the Use of Instructional Technologies, Students, Learning Process.

1. GİRİŞ

19.yy sonlarından itibaren öğrenme bilimsel tarzda ele alınmaya başlandığından beri öğretim teknolojileri öğrenme sürecinin önemli bir parçası olarak kabul edilmiştir. Öğretim teknolojileri konusu öğretimin temel sorunuyla örtüşmektedir. Bu temel sorun, öğrencilere öğrenme malzemelerinin en etkili yolla nasıl aktarılacağıdır. Eğitim teknolojisi, genelde öğrenme durumuna egemen olabilmek için ilgili bilgi ve

becerilerden yararlanarak öğrenme ya da eğitim süreçlerinin işlevsel olarak yapılandırılması olarak tanımlanır (Yaylacı ve Yaylacı, 2006). Semantik süreçleri merkez alan dersleri okuma ve dinleme ile öğrenme, 21.yy'da gelişen teknolojik değişimleriyle birlikte çeşitli öğretim teknolojileri ile desteklenmeye başlanmıştır. Bu öğretim teknolojileri akıllı tahta, CD, DVD vb. kullanımı olarak giderek yaygınlaşmıştır (Slavin, 2012). İnternet kullanımının yaygınlaşması ile öğretim süreçlerinde bilgi edinme yolları da farklılaşmaya başlamıştır. Hızlı teknolojik değişikliklerden en çok etkilenen alanlardan biri de, eğitim ortamları olmuştur.

Yazı tahtaları, tepegöz, slaytlar gibi öğretimde kullanılan araçların yerini, gelişen teknolojiyi sınıflara taşıyan bilgisayar, akıllı tahta, internet kullanımı (tablet, cep telefonu) almıştır. Bu sürecin etkililiğini belirleyen en önemli faktörlerden biri de öğrenme sürecinin ana öğelerinden olan öğrencilerdir. Öğrencilerin teknolojik süreçleri yakından izlemeleri, buna bağlı öğretim teknolojilerini kullanma yeterliliklerini de arttırmaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı; öğrencilerin öğrenme sürecinde öğretim teknolojilerinin kullanımına ait görüşlerinin değerlendirilmesidir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada öğrenme sürecinde öğrencilerin öğrenme teknolojileri kullanımına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Nitel araştırmalarda bir evrende gerçekleşmesi olası çeşitlilik, zenginlik ve farklılıkların ayrıntılı biçimde incelenebileceği ifade edilmektedir (Sandelowski, 1995). Bu nedenle öğrencilerin öğrenme teknolojileri kullanımına ilişkin görüşlerinin ayrıntılarını ortaya koymak için bu çalışma nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. İçerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi eldeki yazılı bilgilerin temel içeriklerinin ve içerdikleri mesajların özetlenmesi ve belirtilmesi işlemi olarak farklı araştırmacılar tarafından tanımlanan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001; Yıldırım ve Şimşek, 2006; Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Bu çalışmada ilk aşamada öğrenme süreci dört ayrı boyutta ele alınmıştır. Görüşme içerikleri derse hazırlık, ders süreci, ders sonrası çalışmalar ve sınav hazırlığı olmak üzere dört alanda düzenlenmiş, sayısal hale getirilerek bulgular kısmında sunulmuştur.

2.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmada araştırmacı tarafından düzenlenen 10 soruluk görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu A ve B olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. A kısmı demografik özellikler, B kısmı gençlerin derse hazırlık, ders süreci, ders sonrası çalışmalar ve sınav hazırlığı olmak üzere dört alanda kullandıkları öğretim teknolojilerine ilişkin değerlendirmesini içeren sorulardan oluşmaktadır. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan görüşme sorularının araştırmanın amacına uygunluğu konusunda, Psikolojik Danışma Rehberlik alanında doktorasını tamamlamış beş uzmanın görüşüne başvurulmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; İzmir ilinde 4 farklı Anadolu lisesinde eğitim gören toplam 40 (20 kız, 20 erkek) öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler nitel çalışmalarda kullanılan amaçlı katılımcı seçim yöntemi ile seçilmiştir (Fraenkel, Wallen, 2006; Erkuş, 2011). Çalışmaya gönüllü olarak katılan öğrenciler için okul yönetiminin ve öğrencilerin konuya ilişkin izinleri alınmıştır. Katılımcı grubunda yer alan öğrencilerin %50'si erkek, %50'si kız öğrencilerden oluşmaktadır. Grubun %40'ı 10. Sınıf ve %60'ı 11. sınıf öğrencileridir. Tüm öğrencilerin kendilerine ait cep telefonları ve öğrenim sürecinde kullanabilecekleri bilgisayar ve tabletleri bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Süreci

Çalışma 2016-2017 öğretim yılında eğitim gören öğrenciler ile bireysel görüşmeler halinde yürütülmüştür. Her bir görüşme ortalama 10-15 dakika sürmüştür. Sorulara verilen yanıtlar görüşme formuna araştırmacı tarafından kaydedilmiştir.

2. BULGULAR

Araştırma kapsamında toplanan bilgiler aşağıda sayısal verilere dönüştürülerek sunulmuştur.

Tablo 1: Öğrencilerin Öğretim Sürecinde Bilgiye İhtiyaç Duyduklarında İlk Başvuru Kaynakları Nelerdir?

Başvuru kaynağı	Frekans (f)	Yüzde (%)
İnternet	35	87.5
Kitap	4	10
Arkadaşlar	1	2.5

Tablo 1’de görüldüğü üzere, öğrencilerin en çok tercih ettikleri başvuru kaynağı internettir.

Tablo 2: Öğrencilerin Derse Hazırlanırken Kullandıkları Öğretim Teknolojileri Nelerdir?

Öğretim Teknolojisi	Frekans (f)	Yüzde (%)
İnternet	20	50
Kitap	11	27.5
Ders Notu	9	27.5

Tablo 2’de görüldüğü üzere, öğrencilerin derse hazırlanırken en çok tercih ettikleri kaynak internettir. En az ders notu kullanılmaktadır.

Tablo 3: Öğrencilerin Ders Sırasında Kullandıkları Öğretim Teknolojileri Nelerdir?

Öğretim Teknolojisi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Akıllı Tahta	23	57.5
Kitap	9	22.5
İnternet	5	12.5
Ders Notu	3	7.5

Tablo 3’de görüldüğü üzere, öğrenciler ders sırasındaki öğrenmelerde en çok akıllı tahta kullanılmaktadır. Ders notu son sırada yer almaktadır.

Tablo 4: Öğrencilerin Sınavlara Hazırlanırken Kullandıkları Öğretim Teknolojileri Nelerdir?

Öğretim Teknolojisi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ders notu (defter vb.)	25	62.5
Kitap	5	12.5
İnternet	5	12.5
Diğer (ek kaynaklar vb.)	5	12.5

Tablo 4’de görüldüğü üzere, öğrencilerin en çok tercih ettikleri sınav hazırlanma aracı ders notudur. Diğer kaynaklar eşit düzeyde kullanılmaktadır.

Tablo 5: Öğrencilerin İnternet Erişim Noktaları Nelerdir?

İnternet Ulaşımı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cep Tel	33	82.5
Tablet	4	10
Bilgisayar	3	7.5

Tablo 5’de görüldüğü üzere, öğrencilerin en çok tercih ettikleri internet ulaşım aracı cep telefonudur.

Tablo 6: Öğrencilerin İnternet Kullanım Amaçları Nelerdir?

Kullanım Amacı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ders notlarını iletmek	34	85
Ders kaynağı paylaşımında bulunmak	31	77.5
Sınava hazırlanırken soru sormak cevaplamak	29	72.5
Akıllı tahtadan aktarılan bilgileri iletmek	22	55

Tablo 6’da görüldüğü üzere, öğrenciler internet kullanım amaçlarını, birbirine yakın oranlarda ifade etmişlerdir. Ders notlarını iletmek ilk sırayı almaktadır.

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğrencilerin en çok tercih ettikleri öğretim teknolojilerinin belirlendiği bu çalışmada internet kullanımının öğretimin tüm süreçlerinde çok kullanılan bir başvuru kaynağı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri internet ulaşım aracı, cep telefonudur. Cep telefonu bir bilgiye ulaşmak istediklerinde de ilk başvuru kaynağı niteliğindedir. Henkoğlu, Mahiroğlu ve Keser’in (2015) yaptıkları çalışmada ulaşılabilirlik, içeriklerin zenginliği vb. nedenlerle internet teknolojileri günümüzün en önemli bilgi kaynaklarından biri olarak tanımlanmaktadır ve bu bilgi bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Ders sırasındaki öğrenmelerde en çok akıllı tahta kullanılmaktadır. Bu öncelik sıralaması bir tek sınava hazırlık aşamasında farklılık göstermektedir. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sınav hazırlanma aracı ders notudur. Ancak ders notlarını paylaşmaları ve ulaştırmaları yine internet üzerinden (whatsapp) yapılmaktadır. Bazı öğrenciler ders sırasında öğretmenin anlatımını kaydetmek için de cep telefonundan yararlanmaktadır. Özellikle uygulamalı dersler (deneyler, müzik aleti çalma vb.) video kayıt için kullanılmaktadır. Cep tel kullanım izni, öğretmenden öğretmene farklılık göstermektedir. Genelde ders sırasında kullanımına izin verilmediği ifade edilmekle birlikte, pek çok amaçla öğretim süreçlerinde kullanılmaktadır. Kennedy ve Levy (2008) yaptığı çalışmada, öğrencilerin üçte birinin mobil öğrenme deneyimine sahip olduklarını belirtmiştir. Bu çalışmada ise oran %100'e yakındır. Teknolojik gelişimin hızı ve yaygınlığı bu sonuçta etkili olabilir. Aynı zamanda bu yaygın kullanım, öğrencilerin teknoloji kullanımlarına ilişkin olumlu görüşleri olduğu şeklinde de ele alınabilir. Bu değerlendirme Tuti'nin (2005) yaptığı çalışma sonuçları ile de örtüşmektedir.

Bu çalışmada cep telefonlarının ve ikinci sırada yer alan tabletlerin sağladığı mobil öğrenme, öğrenme süreçlerinin mekân ve zamanı bağımsızlaştırdığı düşünülmektedir (Jason, 2007). Yurtdışında da teknolojinin kullanılabilirliği ve özellikleri (Cheung ve Hew, 2009), ana öğrenme süreçlerine katkısı (Huges, 2013) gibi konularda araştırmalar yapılmış ve öğrenme süreçlerinde teknoloji kullanımı yaygınlığı üzerine çalışılmıştır.

Bu çalışmanın en belirgin sonuçlarından biri, internet kullanımının öğrenmede öğrenciler tarafından ilk tercih edilen araç olmasıdır. Bu bulgu, mobil araçların, öğrenenlerin bilgiye en hızlı ve etkili biçimde ulaşabilmesine yardımcı olduğu sonucuna ulaşan çalışmaları destekleyici bir veri olarak kabul edilebilir (Ağca ve Bağcı, 2013).

Öğretim teknoloji ile ilgili çalışmaların daha çok üniversite öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmaların da teknolojik gelişmelerden etkilenme ve internet yaygınlığı konusunda bu çalışma sonucu ile örtüşen sonuçlara ulaştıkları görülmektedir (Kurulgan ve Algan, 2007; Çelen ve Seferoğlu 2016; Kruger, 2017).

4. ÖNERİLER

- ✓ Öğretim teknolojisi olarak ce tel ve tablet kullanımının yaygın olması nedeniyle, teknoloji kullanımına ilişkin eğitimlerin verilmesi yararlı olabilir
- ✓ Kullanım sıklığı nedeniyle problemlerle internet kullanımının önüne geçmek amacıyla, önleyici çalışmalar yapılması yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

- Ağca, R. K., & Bağcı, H. (2013). Eğitimde mobil araçların kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Journal of Research in Education and Teaching*, 2(4), 2146-9199.
- Cheung, W., S., & Hew, K. F. (2009). A review of research methodologies used in studies on mobile handheld devices in K-12 and higher education settings. *Australasian Journal of Educational Technology*, 25(2), 153-183.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York: Routledge
- Çelen, F.K., & Seferoğlu, S. S. (2017, Haziran 8) İnternet ortamında öğrencilerin bilgi arama biçimleri: Stratejiler, tarzlar, tutumlar, gözlemler ve sorunlarla ilgili bir değerlendirme. <http://dx.doi.org/10.14527/9786053183563b2.069> adresinden elde edilmiştir.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. L. (2006). *How to design and evaluate research in education*. Newyork: Mc Graw Hill.
- Henkoğlu, H. Ş., Mahiroğlu, A. & Keser, H. (2015). Ortaokul öğrencilerinin bilgiye erişim aracı olarak İnternete yaklaşımları: Betimleyici bir çalışma. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(1), 72-110.
- Jason, G. C. (2007). The Growth of learning and the growth of mobile computing: Parallel developments. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 8(2), 1492-3831.
- Kennedy, C., & Levy, M. (2008). L'italiano al telefonino: Using SMS to support beginners' language learning. *ReCALL*, 20(3), 315-350.
- Kurulgan, M., & Argan, M. (2007). Anadolu Üniversitesi öğrencilerinin internet üzerinden bilgi arama davranışları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 291-304.

Krueger, N. (2017, Temmuz 13). How podcast are making student better researchers. <https://www.iste.org/explore/articleDetail?articleid=1024&category=Digital-and-medialiteracy&article> adresinden elde edilmiştir.

Sandelowski, M. (1995). Focus on qualitative methods sample size in qualitative research. *Research in Nursing & Health*, 18, 179-183.

Slavin, R. E. (2012). *Educational psychology theory and practice* (Çev. Galip Yüksel). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınları: İstanbul.

Tuti, S. (2005). *Eğitimde bilişim teknolojileri kullanımı performans göstergeleri, öğrenci görüşleri ve öz-yeterlik algılarının incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yaylacı, H. S., & Yaylacı, F. (2006). Eğitim Teknolojisi Dersinde Öğretim Materyallerinin Geliştirilmesi. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 209-219.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6.baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.